

BÖJS MEN BRISTER INTE

Från coronapandemi till att stärka Finlands kristålighet

FINSKA VETENSKAPSAKADEMIEN satte ihop en mångvetenskaplig expertgrupp för att presentera sin syn på Finlands kristålighet utifrån det vi lärt oss under coronapandemikrisen. Målet är ett starkt Finland med god återhämtningsförmåga. Ställningstagandet ser längre in i framtiden än till den omedelbara återhämtningen från den aktuella krisen.

Den aktuella krisen kan överskugga mer långvariga kriser som hotar i bakgrunden. I pandemikrisens virvlar har oron för klimatet och miljön fått mindre uppmärksamhet, trots att de ingalunda är oberoende fenomen. Omfattande globala förändringar i miljön och i olika arters livsrum utsätter människor för spridning av virus. Att stoppa klimat- och miljöförändringen är nödvändigt med tanke på människan, ekonomin och naturens välmåga. Det förutsätter minskning av utsläppen och ökning av kolsänkorna tills vi uppnår klimatneutralitet, och ytterligare minskning av utsläppen även efter det.

Det finska samhällets gedigna grund i fråga om utbildning och bildning samt människors tillit till varandra har hjälpt Finland att klara pandemikrisen relativt bra. Dessa egenskaper behöver ständigt underhållas och stärkas. Det är viktigt att

värna om samhällets likvärdighet och jämlikhet. I detta ingår också att medborgarna känner att de hålls à jour och blir hörda. I Finland görs redan mycket för att garantera den materiella försörjningsberedskapen. Lika viktigt är det att arbeta för den mentala försörjningsberedskapen. Tryggheten av människors mentala välbefinnande främjar krishantering och här spelar utbildning och konst en viktig roll. På dem byggs ett hopp om en bättre framtid. Att uppleva och skapa konst främjar individens och samhällets kreativitet, som också behövs för att pigga upp ekonomin efter en kris.

Kommunikationen spelar en viktig roll för kriståligheten: den måste nå medborgarna på brett plan, vara tydlig och framför allt bli förstådd. Interaktion är nödvändigt för aktiverande och en känsla av delaktighet. Kommunikationsmiljön har förändrats snabbt och förändringen kan väntas fortsätta. Kommunikationen måste anpassas enligt det. Det behövs uttryckliga åtgärder för att undanröja disinformation och bevara tilliten till evidensbaserad välmotiverad information.

STÄLLNINGSTAGANDET innehåller forskarsamhällets syn. Det oberoende forskarsamhället har stor betydelse när det gäller att förstå kriser, klara

dem och bygga upp samhället. Under pandemikrisen var forskarsamhällets och statsmaktens samarbete lyckat på många sätt, men särskilt beredskapen till snabbt samarbete mellan vetenskapliga rådgivare och beslutsfattare måste förbättras med tanke på överraskande situationer.

Det är av största vikt att upprätthålla omfattande stark grundforskning inom olika vetenskapsgrenar eftersom det finns kriser av väldigt olika slag och man inte kan förutspå vilken kunskap som kommer att vara viktigast när krisen slår till. Säkert är att tidsenlig, tillförlitlig och forskningsbaserad information behövs i vilken kris som helst. Den här gången satsade man snabbt och frikostigt på vaccinforskning med internationellt samarbete. Under pandemikrisen framkom emellertid än en gång att det i all krishantering är väsentligt att förstå människors och människogruppers beteende,

vilket innebär att humanvetenskaper och mångsidig forskning överlag främjar beslutsfattandet så att det kan bli balanserat och välfungerande.

Forskersamhällets internationella natur visade sin styrka när det gällde att hitta lösningar för den globala pandemikrisen. Världen är tätt sammanflätad såväl ekonomiskt och politiskt som miljömässigt och dessa faktorer är i sin tur starkt kopplade till varandra. Finland bör bli ännu aktivare i det internationella samarbetet och höja sin profil som främjare av samverkan.

Eftersom kriser finns av så olika slag klarar man dem inte med hjälp av bara en modell utan den hållbaraste lösningen är ett anpassbart samhälle som med hjälp av gemensamma ansträngningar i vetenskapen, statsmakten och näringslivet kan stärka sin kreativa potential och gå mot den hållbara utvecklingens mål. ■

Böjs men brister inte – Från coronapandemi till att stärka Finlands kristålighet

Ställningstagande av en oberoende expertgrupp som sammankallats av Finska Vetenskapsakademien (publicerad 8.2.2021).

Finska Vetenskapsakademiens covid-19-expertgrupp: Anna Mauranen (ordförande), Eva-Mari Aro, Riitta Hari, Sirpa Jalkanen, Markku Kulmala, Arto Mustajoki, Risto Nieminen, Ilkka Niiniluoto, Kari Raivio, Jorma Sipilä och Kirsi Tirri

Expertgrupps sekretariat: Pekka Aula, Jaakko Kuosmanen och Rosa Rantanen

Ställningstaganden kan laddas ned från www.acadsci.fi/stallningstagande2021.pdf

SUOMALAINEN TIEDEAKATEMIA
FINNISH ACADEMY OF SCIENCE AND LETTERS